

УДК 338

Козьмін Д.Є.¹, Іванов А.М.²,

¹ студент, Одеський національний морський університет, м. Одеса

² канд. екон. наук, доцент, Одеський національний морський університет,
м. Одеса

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сільський туризм перетворюється з локальної ініціативи на важливий

елемент економіки територіальних громад, що забезпечує зайнятість, збільшення бюджетних надходжень і диверсифікацію доходів. У процесі децентралізації громади отримали можливість самостійно визначати напрями розвитку, залучати інвесторів та гранти.

Після створення об'єднаних територіальних громад місцева влада здобула нові фінансові інструменти – частину ПДФО, туристичний збір, земельний податок, грантові програми. Це дозволило перетворити туризм на економічно вагомий сектор, здатний створювати додану вартість [1].

За даними Національної туристичної організації України, понад 25% громад включили туризм до своїх стратегій розвитку, а 15% - акцентують саме на сільському туризмі [2]. Кожна гривня, витрачена туристом, стимулює доходи господарів садиб, фермерів, ремісників, перевізників і закладів харчування, тобто створює мультиплікативний ефект у суміжних секторах.

Особливо активним є розвиток сільського туризму в Одеській області, де діють понад 80 агросадиб у межах маршрутів «Подорожуй Півднем», «Винні дороги Бессарабії», «Гастрономічна Одещина». У Візирській громаді сільський туризм визначено пріоритетним напрямом місцевої стратегії поряд з агропереробкою та логістикою.

Розвиток агросадиб, зокрема «Ластівки-2012», сприяє створенню робочих місць, підвищенню якості життя населення й формуванню туристичного іміджу території. Туризм стимулює виробництво локальних продуктів, розвиток малого бізнесу й будівельних послуг, а у воєнних умовах - забезпечує внутрішній туризм і соціальну стабільність.

Агросадиба «Ластівка-2012», розташована у с. Визирка, заснована як фермерське господарство у 2012 р. і перетворилася на агротуристичний комплекс із п'ятьма будиночками, гастрономічним павільйоном, міні-музеєм і фермою. Площа – 4,2 га, кількість місць розміщення – до 30 [2].

Підприємство дотримується принципу «короткого ланцюга постачання», закупаючи продукти лише у місцевих фермерів. Використання сонячних колекторів і систем збору дощової води знизило витрати на енергію на 22%.

Основними клієнтами є родини та внутрішні туристи; у 2023 р. – 1450 відвідувачів, середній чек 1100 грн, частка повторних гостей – 32%.

Рентабельність у 2023 р. перевищує середній регіональний показник

Таблиця 1 – Основні показники діяльності агросадиби «Ластівка-2012»

Показник	2021	2022	2023	Зростання, %
Відвідувачі, осіб	720	980	1450	201
Середній чек, грн	850	950	1100	129
Дохід, тис. грн	612	931	1600	261
Чистий прибуток, тис. грн	145	265	608	419
Рентабельність, %	23,7	28,5	37,0	+13,3 п.п.
Працівники, осіб	6	9	12	200

Джерело: розраховано автором на основі [3].

(24–26%), що свідчить про ефективне управління. Господарство забезпечує 12 постійних робочих місць і сезонну зайнятість для молоді, сприяючи підвищенню соціальної активності громади.

Діяльність садиби має мультиплікативний ефект – доходи підприємства створюють додаткову зайнятість, податкові надходження й попит на місцеву продукцію. У 2023 р. сплачено близько 250 тис. грн. податків, що становить 4,6 % доходів спеціального фонду бюджету громади.

Таблиця 2 – Мультиплікативний ефект функціонування агросадиби «Ластівка-2012»

Показник	2021	2022	2023
Робочі місця, осіб	6	9	12
Закупівлі у місцевих фермерів, тис. грн	185	250	320
Податки до бюджету, тис. грн	142	195	250
Туристичний збір, тис. грн	9,8	14,3	21,5
Сумарний економічний ефект, тис. грн	880	1270	1850

Джерело: розраховано автором на основі [3].

Кожна гривня доходу агросадиби генерує 2,3 грн економічного ефекту для громади через мультиплікацію витрат туристів і бізнес-зв'язків. «Ластівка-2012» також сприяла включенню Визирської громади до маршруту «Гастрономічна Одещина», що підвищило туристичний потік на 18%.

Реформа децентралізації створила нову інституційну базу для розвитку

сільського туризму, надавши громадам фіскальну автономію та право розпоряджатися ресурсами [4].

Головні чинники: 1) залишення частини податків і туристичного збору в бюджетах; 2) просторове управління землями під туристичні об'єкти; 3) створення місцевих програм і кластерів.

У Визирській громаді створено відділ з питань культури, туризму та підприємництва, який координує туристичні ініціативи та співпрацює з університетами. Децентралізація сприяє цифровізації управління, спрощенню реєстрації бізнесу та доступу до грантів.

Таким чином, децентралізація є економічним каталізатором, що стимулює розвиток локальних туристичних ініціатив і забезпечує сталість місцевої економіки.

Для оцінювання ефективності враховано фінансові, соціальні та інвестиційні параметри діяльності.

Таблиця 3 – Динаміка показників економічної ефективності агросадиби
«Ластівка-2012»

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023/2021, %
Туристи, осіб	720	980	1450	+101
Дохід, тис. грн	612	931	1600	+162
Чистий прибуток, тис. грн	145	265	608	+319
Рентабельність, %	23,7	28,5	37,0	+13,3 п.п.
Інвестиції, тис. грн	180	230	410	+128
Коеф. мультиплікативного ефекту	1,8	2,0	2,3	+27,8

Джерело: розраховано автором.

Показники свідчать про зростання ефективності діяльності та реінвестування прибутку в розвиток інфраструктури. Кожна гривня доходу створює понад дві гривні додаткової економічної вигоди для громади, що підтверджує високий рівень інтеграції підприємства у місцеву економіку.

Отже, сільський туризм у децентралізованих громадах є реальним чинником економічного розвитку. Досвід агросадиби «Ластівка-2012» доводить, що навіть невелике господарство може генерувати сталий прибуток,

забезпечувати зайнятість, формувати позитивний імідж громади та підвищувати бюджетні надходження.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко Т. І., Іванов А. М. Rural Tourism as a Driver of Local Economic Development in Ukraine. *Black Sea Economic Studies*. 2024. Вип. 62(2). С. 85-92.
2. Національна туристична організація України. URL: <https://ntoukraine.org>
3. Визирська сільська рада. Програма розвитку туризму Визирської громади на 2023-2027 роки. Визирка, 2024. URL: vyzyrska-gromada.gov.ua/docs/1123385/?utm_source=chatgpt.com
4. Горчак Р. Цифровізація внутрішнього туризму в Україні: стан, ініціативи та аналітика. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2025. № 2(16). С. 139-145. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.2\(16\).2025.22](https://doi.org/10.32782/2708-4949.2(16).2025.22)